

**ДЖЕРЕЛОЗНАВЧА АВТОНОМІЯ ФІЛОСОФІЇ:
МЕТАФІЗИЧНИЙ ДИСКУРС ТА РОЗВИТОК
НАУКОВОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

Палагнюк Віталій Віталійович

*аспірант кафедри філософії та культурології,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

В умовах повномасштабної війни проблема стійкості української науки виходить за межі збереження інституцій. Вкрай важливою є інтелектуальна стійкість та стратегічна розбудова вітчизняного дискурсу, себто здатність академічної спільноти підтримувати традицію дослідження, розвивати термінологію та працювати безпосередньо з першоджерелами. Питання про те, чи здатна національна культура мислити метафізично власною мовою, не є суто академічним! Це питання щодо інтелектуальної суб'єктності як такої. Розвинена гуманітаристика не просто коментує чужі філософські системи – вона привласнює їхню проблематику, вводить її у власний понятійний обіг і тим самим підтверджує свою спроможність до самостійного мислення. Відомий український логік Мирослав Попович коментуючи доробок Наталії Автономовної пише: «...вся філософська проблематика – це є проблематика, по суті, перекладу» [1, с. 6]. Український дискурс сьогодні стоїть саме перед цим викликом: не лише говорити *про* західноєвропейську метафізику, а говорити *нею*, відтворюючи її категоріальний апарат засобами рідної мови: «Будь-яка повноцінна культура має ознайомитись зі світовим каноном. Без цього ми ніколи не матимемо вітчизняної філософії та гуманітаристики. Україна має виробити свій власний погляд на світ – відмінний від російського чи французького» [2].

Особливо гостро ця проблема постає у зв'язку з дослідженням генеалогії волюнтаризму – напряду, що докорінно змінив європейську метафізику XIX століття, змістивши акцент з розуму на волю як першооснову буття. Корпус ключових німецькомовних текстів – від Шопенгауера з його вченням про світ як волю і уявлення, через пізніший розвиток ідей у Гартмана, і до ніцшеанської переоцінки волі до влади – і досі значною мірою залишається поза межами українського перекладу. Наявні спроби нерідко застарілі, зроблені з посередників (переважно з російської), або ж покривають лише окремі, «канонічні» фрагменти,

залишаючи осторонь важливий контекст – листування, чернетки, варіанти видань, коментарі сучасників.

Ця лакуна має не лише прикладний, а й концептуальний вимір. Без прямого доступу до першоджерела дослідник змушений працювати з чужою інтерпретацією, вбудованою вже в саму структуру перекладу-посередника. Українське перекладознавство, таким чином, постає не допоміжною, технічною дисципліною, а самостійною ланкою філософського дослідження: саме на етапі перекладу відбувається первинна концептуалізація, вибір термінологічного еквівалента, рішення про те, як «Wille», «Vorstellung» чи «Ding an sich» зазвучать українською – і чи зазвучать вони взагалі точно.

Систематична робота з першоджерелами волюнтаризму дає кілька **прямих наслідків для вітчизняної науки:**

- формування стійкої, узгодженої української філософської термінології, яка наразі часто запозичується ситуативно і без єдиної традиції;

- можливість критичного, а не компілятивного прочитання західної метафізики – з опорою на текст, а не на переказ;

- розширення джерельної бази для магістерських і докторських досліджень, які сьогодні часто обмежені доступними перекладами;

- інтеграцію української гуманітаристики у міжнародний дослідницький діалог на рівні першоджерел, а не вторинної рецепції.

Розбудова джерелознавчої бази, звісно ж, неможлива без інституційної підтримки: сьогодні кафедри філософії в українських університетах опиняються під загрозою закриття внаслідок формальних показників набору, орієнтованих передусім на масові, "ринково затребувані" спеціальності. Подібна логіка ефективності, застосована до фундаментальної гуманітаристики, підриває саме ту інфраструктуру – дослідників, викладачів, наукові школи, – без якої неможлива ні перекладацька, ні джерелознавча робота, про яку йшлося вище.

У підсумку це значно більше, ніж заповнення бібліографічних прогалин... Таким чином, розбудова української джерелознавчої та перекладознавчої бази є не лише культурним чи філософським завданням, а й стратегічною умовою стійкості національної науки. Саме здатність самостійно працювати з першоджерелами забезпечує безперервність академічної традиції навіть в умовах воєнних та інституційних викликів.

Література

1. Круглий стіл «Філософської думки». Логічна термінологія: проблема кодифікації / А. Баумейстер, А. Васильченко, В. Кебуладзе, Н. Козаченко, А. Конверський, А. Лактіонова, О. Маєвський, В. Навроцький,

О. Остроушко, М. Попович, І. Хоменко, Я. Шрамко, О. Щербина // Філософська думка. – 2016. – № 3. – С. 6–33. – ISSN 0235-7941.

2. Світова філософія українською: чому без неї ніяк. *Chytomo*. URL: <https://chytomo.com/svitova-filosofii-ukrainskoii-chomu-bez-nei-niia/> (дата звернення: 25.08.2026).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-651-8-56>

МІНІМАЛЬНО ДОСТАТНІЙ ЦИФРОВИЙ КОНТУР СТІЙКОЇ МЕДИЧНОЇ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОСВІТИ

Потаскалова Вікторія Сергіївна

*кандидат медичних наук, доцент,
завідувачка кафедри,*

*Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
м. Київ, Україна*

Пінський Леонід Леонідович

*доктор медичних наук, професор кафедри,
заслужений діяч науки і техніки України,*

*Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
м. Київ, Україна*

Темірова Олена Анатоліївна

*кандидат біологічних наук,
доцент кафедри клінічної фармакології та клінічної фармації,
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
м. Київ, Україна*

Актуальність. В умовах воєнного стану стійкість медичної та фармацевтичної освіти не може зводитися до перенесення занять у відеоконференції. Нестабільний зв'язок, відключення електроенергії та мобільність учасників змінюють критерій якості: освітній процес має не лише передавати інформацію, а й зберігати здатність формувати доказове професійне рішення. Технологічна доступність є необхідною, проте недостатньою умовою освітньої стійкості.

Компетентнісне викладання клінічної фармакології та клінічної фармації інтегрує доказову медицину, персоналізований вибір лікарського засобу, попередження помилок і оцінювання безпеки [1, с. 103–111]. DrugBank, LiverTox та спеціалізовані ресурси взаємодій розширюють